

שם המחקר: דו"ח מסכם: פרויקט הנגשה קוגניטיבית של מוזיאונים ואתרי פנאי

שנה: 2020

מס' קטלוגי: 142

שם החוקר: ד"ר סיגל עוזיאל-קרל, הילה רימון-גריןשפן, יוסי פריאר-דרור, פרופ' שירה ילון-חיימוביץ.

רשות המחקר: המכללה האקדמית אחווה והקריה האקדמית אונו.

תקציר המחקר:

מחקר זה נעשה בסיוע קרן שלם וקרנות הביטוח הלאומי.

הנגשה של אתרי פנאי ופעילויות פנאי לאנשים עם מוגבלות שכלית היא חשובה ובעלת ערך רב, שכן יש ביכולתה לתרום לקירוב האדם עם המוגבלות השכלית לחיי התרבות והפנאי בקהילה, לשיפור איכות חייו ולהרגשתו השוויונית. בנוסף, הנגשה של תרבות הפנאי מאפשרת נוכחות של אנשים עם מוגבלות במרחב הציבורי ובכך מקדמת גם שינוי תפיסתי בקרב הציבור הרחב. הכרה זו קיבלה ביטוי גם בעיגון הזכות לנגישות בכל תחומי החיים באמנה הבינלאומית לזכויות אנשים עם מוגבלות¹ ובחקיקה ובתקינה הישראלית. עם כניסתן לתוקף של תקנות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות (התאמות נגישות לשירות, 2013), ובמיוחד תקנות 60-61 - התאמת מוזיאונים וגלריות, נוצר הכרח לבחון כיצד ניתן להציג את המידע במוזיאונים כך שכל אדם יוכל להבין אותו, וכיצד ניתן לקיים את הפעילות כך שכל אדם יוכל להשתתף בה. לשם כך, חברו מספר גופים מובילים בתחום הסיוע לאנשים עם מוגבלות: קרנות הביטוח הלאומי, משרד הרווחה והשירותים החברתיים, קרן שלם ואקים ישראל ופיתחו תכנית ייחודית להנגשת אתרי פנאי הכוללת השתלמות צוותים ופיתוח עזרים ייחודיים ומותאמים לפי צרכי המוזיאון/האתר ומחקר הערכה מלווה. תכנית כוללת זו הינה ראשונית וייחודית בארץ (וייתכן ואף בעולם). בשלב הראשון התכנית הופעלה בארבעה אתרים בעלי אוריינטציה שונה: אתר ארכיאולוגי עיר דוד בירושלים, מוזיאון טכנודע חדרה, חירייה המרכז לחינוך סביבתי ומוזיאון העפלה עתלית. מוזיאון נוסף, מוזיאון המדע בירושלים שבו לא בוצעה הנגשה, שימש להשוואה. המחקר הנוכחי נועד להעריך את התרומה של פעילויות ההנגשה הקוגניטיבית במוזיאונים השותפים לפרויקט עבור אנשים עם מוגבלות שכלית, מבחינת הנאה, השתתפות ולמידה. מערך מחקר היה מעורב (Mixed design) ונבחנו מרכיבים כמותיים ואיכותניים. במחקר השתתפו 5 קבוצות אנשים עם משה"ח מחמש

¹ [האמנה הבינלאומית בדבר זכויות אנשים עם מוגבלויות](#)

מסגרות שונות. 4 קבוצות (מסגרות) היוו את קבוצת המחקר, כל קבוצה ביקרה במוזיאון אחד לפני ההנגשה ולאחריה. הקבוצה החמישית הייתה קבוצת השוואה. קבוצה זו ביקרה פעמיים במוזיאון המדע בירושלים אשר לא עבר הנגשה. האינטרוול בין מדידה ראשונה (לפני) לבין מדידה שנייה (אחרי) היה כשנה וחצי עד שנתיים. משתתפי המחקר היו בוגרים עם מוגבלות שכלית ברמת תפקוד בינונית עד גבוהה, רובם (אך לא כולם) עם יכולת ניידות עצמאית וללא מגבלה חושית חמורה כגון עיוורון או חרשות. במחקר נעשה שימוש במספר כלים: (1) כלי תצפית למדידת השתתפות (פרטני), (2) כלי תצפית קבוצתית, (3) ראיון עם מדריך המוזיאון והצוות המלווה, (4) שאלון הנאה ושביעות רצון, (5) שאלון ידע (5 שאלות סגורות, לכל שאלה ארבע תשובות אפשריות ואחת מתוכן נכונה). בנוסף בוצעו קבוצות מיקוד לצוותים המלווים [במטרה להרחיב את הפרספקטיבות לגבי הראייה הכוללת של חווית הביקור במוזיאון]. בבחינה של כלל האתרים שהוגשו, נמצא שינוי גדול לחיוב בידע לפני לעומת אחרי הנגשה ($d' = 0.70$) ומובהק ($P < .001$). יחד עם זאת, אף שחל שינוי לחיוב בידע בשלושה מתוך ארבעת האתרים, הידע ככלל נותר נמוך. שביעות הרצון נמצאה גבוהה מאוד עוד טרם הנגשת האתרים, ולא נמצא אישוש לכך שההנגשה תרמה לשיפור בשביעות הרצון ככלל וגם לא באף אחד מהתחומים. יחד עם זאת, כאמור, שביעות הרצון הייתה גבוהה מאוד כבר בנקודת הכניסה. ניתוח הממצאים האיכותניים הצביע על קשר בין שביעות הרצון למרכיבים נוספים כגון: אורך הסיור (משך אופטימלי – שעה עד שעה וחצי), גודל הקבוצה (קבוצה קטנה של 10-12 משתתפים), מידת ההנגשה הפיזית, מספר המעברים בתוך חלל המוזיאון (קטן), הדרכה בחלל סגור, תמיכה של הצוות המלווה, שימוש בתגי שם למשתתפים, הדרכה נגישה ומותאמת, המחשה באמצעות עזרים פשוטים להפעלה ולשימוש, פישוט לשוני, שימוש בסמלים, למידה והתנסות פעילה, ויצירת חווית ביקור מהנה.

מילות מפתח: הנגשה, מוזיאון, מחקר הערכה, מוגבלות שכלית התפתחותית, מבחן ידע, שביעות רצון, פישוט

לשוני

- [לפריט המלא](#)
- [למאגר המחקרים של קרן שלם](#)
- [למאגר כלי המחקר של קרן שלם](#)